

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/194/2021
Identifikačné číslo spisu: 1117212058
Dátum vydania rozhodnutia: 27.10.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Mária Trubanová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1117212058.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti o deti Q. J. a maloletú R. J., zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave, so sídlom v Bratislave Vázovova 7/A, deti rodičov matky K. K., bývajúcej v D., K. XX, zastúpenej JUDr. Annou Ščepkovou, advokátkou, so sídlom v Bratislave, Saratovská 2/A, a otca Ing. W. J., bývajúceho v D., S. X, za účasti Krajskej prokuratúry v Bratislave, so sídlom v Bratislave, Vajnorská 47, o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 3P/87/2017, o dovolaní matky proti Rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 17. júna 2020 sp. zn. 20CoP/80/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 05. decembra 2018, č. k. 3P/87/2017-219, rozhodol tak, že maloleté zveril do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov a určil osobnú starostlivosť rodičov tak, ako je uvedené vo výroku I. rozsudku. II. výrokom rozhodol, že zastupovať maloleté deti a spravovať ich majetok budú obaja rodičia. III. výrokom rozhodol, že výživné neurčuje. IV. výrokom zmenil rozsudok Okresného súdu Bratislava I zo dňa 15. marca 2013 č.k. 3P/11/2012-251 v časti zverenia, úpravy styku a bežného výživného. IV. výrokom rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie právne odôvodnil ustanovením § 24 ods. 2, 4, § 26, § 62 ods. 1 až 6 Zákona o rodine z. č. 36/2005 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoR“) a vecne tým, že v rámci rozhodovania o matkou navrhovanej zmene úpravy výkonu rodičovských práv a povinností sa vysporiadal so zákonnou podmienkou (§ 26 ZoR), ktorou je zmena pomerov so záverom, že v prejednávacom prípade došlo od ostatného rozhodnutia súdu o úprave výkonu rodičovských práv a povinností, ktorým bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie, rozsudok č.k. 3P/11/2012-251 zo dňa 15. marca 2013, právoplatný dňa 12. decembra 2013 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave, č. k. 11CoP 276/2013-332 zo dňa 03. decembra 2013, k zmene pomerov

odôvodňujúcich zmenu rozhodnutia, nakoľko súd prvej inštancie mal za preukázané, že sa podstatným spôsobom zmenili pomery na strane matky maloletých detí. Vzhľadom na fakt, že od času ostatného rozhodnutia uplynulo obdobie piatich rokov, podstatným spôsobom sa zmenili aj pomery na strane maloletých detí, ktoré sú toho času v období dospievania a ich citové a vývinové potreby sú prirodzene odlišné od potrieb detí v mladšom školskom veku, akými boli v čase ostatného rozhodnutia súdu. Na základe vykonaného dokazovania dospel súd prvej inštancie k záveru, že zverenie maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti je v danom prípade plne v súlade s najlepším záujmom maloletých detí, nakoľko obidvaja rodičia sú spôsobilí maloleté deti vychovávať, o osobnú starostlivosť o deti majú obidvaja rodičia záujem a tiež niet pochybností o tom, že zverením detí do striedavej osobnej starostlivosti budú lepšie zaistené potreby detí, ktoré ako vyplynulo z vyjadrení detí samotných, majú vytvorený veľmi dobrý citový vzťah k obojom svojim rodičom a s oboma rodičmi chcú tráviť rovnocenný čas. Okresný súd konštatoval nepochybnosť aj vzhľadom na súčasný vek oboch dievčat, že ich matka predstavuje pre ne prirodzený ženský vzor, ktorý je v období dospievania (a nielen v ňom) nezastupiteľný pre ich zdravý vývin. Obe dievčatá chcú a podľa názoru súdu aj potrebujú osobnú starostlivosť nielen zo strany otca, ale aj zo strany matky a je tak zrejmé, že striedavá osobná starostlivosť lepšie zaistí ich potreby. Vo vzťahu k pochybnostiam otca ohľadom stability výchovného prostredia u matky a obavy otca s tým spojenej súd prvej inštancie poukázal na ustanovenie § 217 Civilného sporového poriadku zákon č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), podľa ktorého je pre rozsudok rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia, preto skutočnosť v rovine predpokladov, ktoré môžu nastať v budúcnosti, nie je možné brať pri rozhodovaní do úvahy. V čase rozhodovania súdu neboli zo strany otca preukázané, ani zo strany súdu prvej inštancie zistené, resp. nevyšli najavo žiadne skutočnosti, ktoré by matku z výkonu osobnej starostlivosti o deti diskvalifikovali, preto aj vzhľadom na vyslovený názor maloletých detí, ako aj s poukazom na ustanovenie § 24 ods. 2 ZoR, nenašiel súd prvej inštancie žiaden relevantný dôvod pre zamietnutie návrhu matky, navyše za situácie, kedy otec rovnocenný výkon osobnej starostlivosti matky, s ohľadom na vôľu a záujem detí ani nenamietal, žiadal len, aby bolo po právnej stránke zachované zverenie maloletých detí do jeho osobnej starostlivosti. Pre takéto rozhodnutie však súd spôsobilý argument, resp. právne odôvodnenie, nenašiel.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie otca rozsudkom zo 17. júna 2020 č. k. 20CoP/80/2019-270 napadnutý rozsudok zmenil tak, že návrh matky na zverenie maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov zamietol (I. výrok) a upravil styk matky s maloletými tak, ako je uvedené v II. výroku, čím sa zmenil rozsudok Okresného súdu Bratislava I zo dňa 15. marca 2013 sp. zn. 3P/11/2012-251 vo výroku o úprave bežného styku matky s maloletými deťmi (III. výrok) a nepriznal žiadnemu z účastníkov nárok na náhrad trov prvoinštančného a odvolacieho konania (IV. výrok). Odvolací súd preskúmal vec, a túto prejednal s nariadením pojednávania podľa ustanovenia § 385 ods. 1 CSP. Z výsluchu otca odvolací súd zistil, že otec zotrval na tom, že odmieta striedavú osobnú starostlivosť oboch rodičov, pričom zistil, že dôvodom nastavenia otca a jeho antipatie proti inštitútu striedavej osobnej starostlivosti, je nedôvera voči matke, ktorá ho zrejme niekoľkokrát v živote sklamala, ale podľa jeho názoru sklamala aj maloleté deti, nakoľko uprednostnila v určitej fáze svojho života (niekoľko rokov) iba svoje potreby a o maloleté deti sa roky nezaujímal. Z výsluchu matky odvolací súd zistil, že matka podala svoj návrh na zverenie detí do striedavej osobnej starostlivosti, z dôvodov zmeny pomerov na jej strane, a taktiež z dôvodu, že maloleté deti jej prezentovali vôľu byť rovnaký čas s oboma rodičmi. Odvolací súd dopytom cez matku zisťoval, či by súhlasila s tým, aby boli deti zverené otcovi, pričom styk maloletých detí s ňou by bol upravený rovnako, ako pri striedavej osobnej starostlivosti, t. j. týždeň by boli maloleté deti u matky a týždeň u otca. Matka uvedené zásadne odmietla a trvala na striedavej osobnej starostlivosti. Odvolací súd pri svojom rozhodovaní vychádzal aj z rozsudku súdu prvej inštancie zo dňa 15. marca 2013, č. k. 3P/11/2012-251, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 03. decembra 2013, č. k. 11CoP 276/2013-332, podľa ktorých súd prvej inštancie zosúladiť skutkový stav so stavom právnym a prezveril maloleté deti predmetným rozsudkom otcovi. Tiež zohľadnil nielen názor maloletých detí, na základe ktorého chcú byť maloleté deti týždeň u matky a týždeň u otca, ale súčasne všetky doterajšie skutočnosti, a rovnako prihliadol aj na vzájomnú antipatiu rodičov, aj skutočnosť, že matka niekoľko rokov svojho života nejavila o maloleté deti taký záujem, ako by ako matka javiť mala. Mal za nepochybné, že matka od roku 2009 až do roku 2015 sa viac venovala riešeniu svojich vlastných

problémov a maloleté deti neboli pre ňu absolútnou prioritou. Toto obdobie nemôže matka nazývať jednorazovým zlyhaním, ide totiž o obdobie niekoľkých rokov. Je veľmi významné, že matka zmenila svoj postoj k maloletým deťom, aj k starostlivosti o ne, avšak v danej veci nemožno mať otcovi za zlé, že matke po negatívnych životných skúsenostiach nedôveruje. Odvolací súd sa v priebehu odvolacieho pojednávania snažil o dohodu rodičov vo vzťahu k maloletým deťom, čo však bolo neúspešné, aj preto zvolil najmenej radikálne riešenie a svojím rozhodnutím sa snažil naplniť požiadavky tak matky a maloletých detí, ako aj otca. Z matky odvolací súd nadobudol dojem, že chce takpovediac iba „vyhrať“ a pritom si neuvedomuje, že uvedenou úpravou styku s maloletými deťmi dosiahne rovnaký efekt, ako pri nariadení striedavej osobnej starostlivosti. Odvolací súd taktiež pri zmene rozsudku súdu prvej inštancie zohľadnil, že otec bol práve tým rodičom, ktorý nikdy nezlyhal, maloleté deti mal vždy pri sebe, vzorne sa o ne staral a nikdy sa ich nechcel a nechce vzdať, napriek tomu, že v konaní pred odvolacím súdom verbalizoval, že ak súd nariadi striedavú osobnú starostlivosť, žiada o ich zverenie do osobnej starostlivosti matky, nakoľko nechce, aby maloleté deti boli svedkami konfliktov. Odvolací súd pri svojom rozhodovaní prihliadol aj na skutočnosť, že striedavú osobnú starostlivosť oboch rodičov je možné nariadiť iba za situácie, že rodič takúto starostlivosť a priori neodmieta. Inak povedané, ak by súd nariadil striedavú osobnú starostlivosť oboch rodičov napriek nesúhlasu otca v danej veci, takéto rozhodnutie by nesledovalo podľa názoru odvolacieho súdu najlepší záujem maloletých detí. Odvolací súd ustálil, že vzhľadom na všetky vyššie dôvody, ako aj s poukazom na výpoveď maloletých detí v konaní pred súdom prvej inštancie, ktoré chcú byť rovnaký čas s oboma rodičmi ponechal maloleté deti zverené v osobnej starostlivosti otca, t. j. návrh matky na zverenie do striedavej osobnej starostlivosti zamietol a súčasne rozšíril styk matky s maloletými deťmi tak, aby uvedená úprava styku korešpondovala s názorom maloletých detí. Uvedeným rozhodnutím totiž odvolací súd zohľadnil aj nepriateľské nastavenie rodičov, ktoré by v prípade zverenia maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti mohlo viesť k zbytočným sporom, negatívne vplyvajúcim na maloleté deti (§ 388 CSP).

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podala matka maloletých (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, pričom jeho prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Vádu podľa § 420 písm. f/ CSP odôvodnila nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu v súvislosti so „zopakovaním dokazovania“ v odvolacom konaní. Podľa dovolateľky z obsahu napadnutého rozsudku v porovnaní s rozsudkom súdu prvej inštancie je nepochybné, že odvolací súd sa odchyľil od skutkového stavu, ako ho zistil súd prvej inštancie, pričom poukázala na bod 17. odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa a bod 17. napadnutého rozsudku. Odvolací súd v prejednávanej veci uskutočnil odvolacie pojednávanie 17. júna 2020. V úradnom zázname z odvolacieho pojednávania sa uvádza, že odvolací súd údajne v zmysle § 385 ods. 1 CSP zopakoval dokazovanie „obsahom listín súdneho spisu a výsluchmi svedkov a strán sporu“, pričom nasleduje výpočet jednotlivých listín v spise na jednotlivých číslach listov spisu. V skutočnosti, ako to preukazuje zvukový záznam z pojednávania, na odvolacom pojednávaní nedošlo k zopakovaniu dokazovania v súlade s § 384 ods. 1 CSP, ale iba k tzv. „oboznámeniu doterajšieho obsahu spisu“ predsedníčkou senátu, v rámci ktorého postupu predsedníčka senátu odvolacieho súdu iba prečítala názvy listín (a to nielen listinných dôkazov, ale aj vyjadrení a iných podaní účastníkov a rozhodnutí súdov), a čísla listov spisu, na ktorých sa tieto listiny nachádzajú, pričom samotné listiny nečítala, ani neoznamovala ich obsah. Okrem toho konštatovanie odvolacieho súdu, že zopakoval dokazovanie „výsluchom svedkov“, je vyslovene absurdné, nakoľko vo veci nevypočul žiadnych svedkov nielen odvolací súd, ale ani súd prvej inštancie. I keby sa akceptovalo, že postup odvolacieho súdu na odvolacom pojednávaní, zachytený na zvukovom zázname by vo vzťahu k listinným dôkazom mohol predstavovať riadne zopakovanie dokazovania v zmysle § 384 ods. 1 CSP, nemohlo ísť o zákonné zopakovanie dokazovania vo vzťahu k výsluchu samotných maloletých detí, ktoré súd prvej inštancie sám priamo vypočul 6. septembra 2018 v neprítomnosti rodičov (bod 9. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie). Odvolací súd maloleté deti sám nevypočul, pričom pod pojmom „zopakovanie dokazovania“ výsluchom maloletých detí nemožno rozumieť, keď predsedníčka senátu na odvolacom pojednávaní iba prečítala názov „zápisnica“ a číslo listu takejto zápisnice o výsluchu maloletých detí pred súdom prvej inštancie. Takýto odvolacím súdom aplikovaný spôsob „zopakovania dokazovania“ je popretím vlastného zmyslu dokazovania ako takeého. Zopakovať dokazovanie výsluchom určitej osoby (či už svedka alebo účastníka konania) je možné iba jej výsluchom pred odvolacím súdom. Zároveň odvolací súd žiadnym spôsobom nevysvetlil, prečo sám

maloleté deti nevypočul, ak ich prítom vypočul súd prvej inštancie, pričom skutočnosti zistené z ich výsluchu podstatne ovplyvnili záver súdu prvej inštancie o tom, že striedavá osobná starostlivosť oboch rodičov je v súlade s najlepším záujmom maloletých detí (body 17. a 18. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie). Neumožnenie maloletým deťom v ich veku, aby priamo pred odvolacím súdom vyjadrili svoj názor, treba v prvom rade považovať za porušenie práv samotných detí podľa čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa. Tento postup však mal za následok aj porušenie práva matky na spravodlivé súdne konanie. Zásadnej procesnej nesprávnosti, dosahujúcej intenzitu vady podľa § 420 písm. f) CSP, sa odvolací súd dopustil tým, že aj keby na odvolacom pojednávaní došlo k riadnemu zopakovaniu dokazovania zákonným spôsobom, odvolací súd po tzv. „oboznámení doterajšieho obsahu spisu“ nevytvoril účastníkom možnosť vyjadriť sa k dôkazom, nakoľko predsedníčka senátu sa po „oboznámení doterajšieho obsahu spisu“ iba opýtala prítomných osôb, „či je im obsah listín známy“, ale nevyzvala ich, ani im neumožnila, aby sa k týmto jednotlivým dôkazom a k ich obsahu vyjadrili. Dovolateľka upozornila dovolací súd, že samotný priebeh odvolacieho pojednávania nezodpovedal podľa matky zásadám dôstojnosti súdneho konania, keď najmä zhruba v druhej polovici pojednávania (alebo aj skôr) priebeh pojednávania nadobudol charakter akejsi voľnej rozpravy prítomných osôb, poukázala na zvukový záznam z odvolacieho pojednávania. Dovolateľka namietala, že v konaní došlo k opomenutiu odvolacieho súdu vyzvať účastníkov pred skončením odvolacieho pojednávania na prednes záverečných rečí. Zo zvukového záznamu z odvolacieho pojednávania možno nesporne zistiť, že odvolací súd nepostupoval v súlade s kogentným ustanovením § 182 v spojení s § 378 ods. 1 CSP. Tiež namietala nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, rozhodnutie ktorého záviselo od vyriešenia právnych otázok, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené (§ 421 ods. 1 písm. b), § 432 ods. 1 CSP). Prvú právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil, dovolateľka formulovala tak, „či je možné nariadiť striedavú osobnú starostlivosť oboch rodičov o maloleté dieťa iba za situácie ak niektorý rodič (a to ten, ktorý mal dieťa doteraz zverené do výlučnej starostlivosti) takúto starostlivosť a priori neodmieta. Inými slovami, či nesúhlas jedného z rodičov maloletého dieťaťa (a to toho, ktorý mal dieťa doteraz zverené do výlučnej starostlivosti) s nariadením striedavej osobnej starostlivosti spôsobuje, že takáto starostlivosť by nesledovala najlepší záujem dieťaťa.“ Odvolací súd túto právnu otázku zodpovedal tak, že striedavú osobnú starostlivosť oboch rodičov o maloleté dieťa je možné nariadiť iba za situácie, ak rodič (a to ten, ktorý mal dieťa doteraz zverené do výlučnej starostlivosti) takúto starostlivosť a priori neodmieta, a že nesúhlas jedného z rodičov maloletého dieťaťa (a to toho, ktorý mal dieťa doteraz zverené do výlučnej starostlivosti) s nariadením striedavej osobnej starostlivosti spôsobuje, že takáto starostlivosť by nesledovala najlepší záujem dieťaťa. Matka konštatuje, že právny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého okolnosť, že otec apriori odmieta striedavú starostlivosť, takejto forme starostlivosti o maloleté deti bráni, nemôže byť správny. Z ustanovenia § 24 ods. 2 ZoR vyplýva, že podmienkou nariadenia striedavej starostlivosti je súhlas aspoň jedného z rodičov, nie oboch. Nesúhlas jedného z rodičov s nariadením striedavej osobnej starostlivosti (najmä ak je to nesúhlas a priori), a to toho rodiča, ktorý mal deti doteraz zverené do jeho výlučnej starostlivosti, nie je relevantným kritériom, ktoré sa posudzuje pri rozhodovaní súdu o návrhu druhého rodiča na zverenie detí do striedavej starostlivosti, a takýto nesúhlas sám osebe nespôsobuje, že by striedavá starostlivosť bola v rozpore s najlepším záujmom maloletých detí. Podľa dovolateľky prvá právna otázka má byť zodpovedaná tak, že striedavú osobnú starostlivosť oboch rodičov o maloleté dieťa je možné nariadiť aj za situácie, ak niektorý rodič (a to ten, ktorý mal dieťa doteraz zverené do výlučnej starostlivosti) takúto starostlivosť a priori odmieta. Inými slovami, nesúhlas jedného z rodičov maloletého dieťaťa (a to toho, ktorý mal dieťa doteraz zverené do výlučnej starostlivosti) s nariadením striedavej osobnej starostlivosti sám nespôsobuje, že takáto starostlivosť by nesledovala najlepší záujem dieťaťa. Najlepším záujmom dieťaťa je, aby bolo predovšetkým v starostlivosti oboch rodičov, a pokiaľ sú splnené všetky zákonné podmienky (t. j. obaja rodičia sú rovnakou mierou schopní a ochotní starať sa o zdravie detí a o ich telesný, citový, rozumový a mravný vývoj a tieto deti majú k obom rodičom rovnako hlboký citový vzťah), tak zverenie detí do striedavej starostlivosti má byť pravidlom, nie výnimkou. Druhú právnu otázku dovolateľka formulovala tak, „či vzájomná antipatia rodičov predstavuje prekážku nariadenia striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov o maloleté dieťa“. Odvolací súd túto právnu otázku zodpovedal tak, že vzájomná antipatia (či nepriateľské nastavenie) rodičov predstavuje prekážku nariadenia striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov o maloleté dieťa. Ak teda aj odvolací súd zistil vzájomnú antipatiu, nepriateľské nastavenie, či nedostatok riadnej komunikácie medzi rodičmi, bolo v

prvom rade povinnosťou odvolacieho súdu, aby sa sám pokúsil pomocou rôznych výchovných opatrení, ktoré ZoR predpokladá, tento stav medzi rodičmi napraviť. Z rozsudku odvolacieho súdu však nevyplýva žiadna snaha o zlepšenie komunikácie medzi rodičmi, ani zvažovanie prípadných prostriedkov na jej zlepšenie; „vzájomnú antipatiu rodičov“, konštatoval iba ako fakt brániaci zvereniu detí do striedavej osobnej starostlivosti. Právne posúdenie veci odvolacím súdom preto ani v tomto smere nie je správne. Druhú právnu otázku podľa matky treba zodpovedať tak, že ani vzájomná antipatia rodičov nepredstavuje prekážku nariadenia striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov o maloleté dieťa; je povinnosťou súdu, aby sa pokúsil pomocou rôznych vhodných opatrení tento stav medzi rodičmi napraviť resp. zlepšiť, a iba konštatovanie jeho existencie nemôže viesť k nevyhoveniu návrhu na zverenie dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti. Navrhla zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

4. Otec maloletých v písomnom vyjadrení k dovolaniu matky maloletých uviedol, že považuje odôvodnenie dovolania matky za účelové a jednotlivé odôvodnenia za nedostatočné a po právnej stránke nesprávne. Rozsudok odvolacieho súdu považuje za správny, nakoľko prihliadal primárne na záujmy maloletých detí. Navrhol potvrdiť rozsudok krajského súdu.

5. Kolízny opatrovník maloletých v písomnom vyjadrení k dovolaniu matky uviedol, že sa pridrižiava vyjadrení z pojednávania konaného dňa 17. júna 2020.

6. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky v písomnom vyjadrení k dovolaniu matky uviedla, že sa stotožňuje s napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu a dovolanie navrhla ako nedôvodné zamietnuť.

7. Konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa od 1. júla 2016 riadia ustanoveniami Civilného mimosporového poriadku (ďalej ajCMP“). Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77, obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní, „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania v tejto veci; prípustnosť dovolania dovolateľky bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné, a preto ho odmietol.

9. V danom prípade matka prípustnosť podaného dovolania oprela okrem iného o vadu podľa § 420 písm. f/ CSP, keď namietala porušenie práva na spravodlivý proces, ktoré videla v nesprávnom postupe odvolacieho súdu na pojednávaní predovšetkým v súvislosti s ne/vykonaním „zopakovania dokazovania“, odňatím práva na záverečnú reč, neumožnením maloletým deťom, aby priamo pred odvolacím súdom vyjadrili svoj názor.

9.1. Podľa § 420 f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

10. Aj vo vzťahu k § 420 písm. f/ CSP (tak, ako v prípade ďalších vád zmätočnosti uvedených v § 420 CSP) platí, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil namietanej vady zmätočnosti; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 8/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 73/2017).

11. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13. Dovolateľka pri porušení práva na spravodlivý proces prioritne namietala, že odvolací súd pochybil, keď maloleté deti sám nevypočul.

14. Podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom dieťaťa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni.

15. Podľa § 116 CMP ak sa to neprieči účelu konania, súd je povinný informovať o prebiehajúcom konaní maloletého, ktorý je s prihliadnutím na rozumovú a vôľovú vyspelosť schopný pochopiť jeho význam, a objasniť mu dôsledky súdneho rozhodnutia vo veci.

16. Podľa čl. 5 ZoR, záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä

- a/ úroveň starostlivosti o dieťa,
- b/ bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,
- c/ ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,
- d/ okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa,
- e/ ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou,
- f/ podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa,
- g/ názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny,
- h/ podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami,
- i/ využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

17. V zmysle vyššie citovaných ustanovení právnych predpisov sa dieťaťu poskytuje možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho týka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu alebo príslušného orgánu, pričom spôsob vypočutia musí byť v súlade s procedurálnymi pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva. Niet sporu o tom, že maloleté dieťa má právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Akékoľvek rozhodnutie, ktoré nezohľadnilo názory dieťaťa alebo im nevenovalo primeranú pozornosť zodpovedajúcu veku a úrovni dieťaťa, upiera dieťaťu možnosť ovplyvniť určenie ich najlepšieho záujmu (viď uznesenie najvyššieho súdu z 22. júna 2016, sp. zn. 5 Cdo 492/2015). Treba ale zdôrazniť, že nie je možné, aby všeobecné súdy stanovisko maloletého dieťaťa bez ďalšieho prevzali a aby založili svoje rozhodnutia iba na jeho prianí a nie na starostlivom a komplexnom posudzovaní jeho záujmov (rozsudok ESĽP vo veci C. proti Fínsku zo dňa 9. mája 2006 č. 18249/02, body 57- 59). Súčasne môže nastať aj situácia, kedy súd po starostlivom zvážení okolností konkrétneho prípadu dospeje k záveru, že osobné vypočutie dieťaťa nie je vhodné a nepôjde o porušenie Dohovoru (rozsudok veľkého senátu vo veci

Sahin proti Nemecku ESLP z 8. júla 2003 č. 30943/96, § 74 - 77).

17.1. Dieťa má právo byť informované o prebiehajúcom konaní a jeho dôsledkoch, pričom zákon zdôrazňuje, že sa tak má stať v rozsahu a spôsobom, ktorý bude zodpovedať jeho veku, ale aj psychickej vyzretosti. Je výlučne na zvážení konajúceho súdu, v akom rozsahu a akým spôsobom zabezpečí dieťaťu jeho právo vyplývajúce mu z ustanovenia § 116 CMP tak, aby to zodpovedalo najlepšiemu záujmu dieťaťa. Nie je nevyhnutné, aby súd dieťa detailne oboznamoval so všetkými aspektmi súdnej veci, ktorá sa ho týka, ale má mu vec objasniť do takej miery, aby to bolo pre dieťa postačujúce na sformulovanie vlastného názoru. Súd musí vždy s ohľadom na okolnosti prípadu dbať predovšetkým na to, aby jeho postupom pri zisťovaní názoru dieťaťa nedošlo k zbytočnému stretu a psychickej záťaži dieťaťa, osobitne to platí u detí predškolského veku.

17.2. Vychádzajúc z obsahu spisu dovolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie postupoval v súlade s § 116 CMP a vypočul maloletých za prítomnosti kolízneho opatrovníka a prokurátora bez prítomnosti rodičov, resp. ich právnych zástupcov (R 34/2014, 7Cdo 213/2017, 7Cdo 27/2019). Postup odvolacieho súdu spočívajúci v rozhodnutí o odvolaní bez toho, aby opätovne vykonal dokazovanie výsluchom maloletých, keď disponoval podľa neho dostatočným podkladom pre rozhodnutie v podobe zápisnice z ich výsluchu okresným súdom, čo považoval aj za postačujúce pre zistenie skutočného stavu veci, nie je v rozpore so zákonom. V tomto smere dovolací súd nezistil zo strany súdov nižších inštancií porušenie procesných predpisov, ktoré by zasahovalo do práv dovolateľky. Napokon ani v záujme maloletého dieťaťa nie je jeho viacnásobné a nesystematické vypočúvanie. (pozri Kišová E.: Názor dieťaťa a právny rámec ochrany jeho zisťovania, Bratislava, C. H. BECK, 2021, str. č. 69).

17.3. Pre úplnosť najvyšší súd uvádza, že vzhľadom na to, že ide o mimosporové konanie, účelnosť vykonávaného dokazovania je potrebné posudzovať s ohľadom na záujem maloletých, ktorý sa sleduje mimosporovým konaním a na potrebu rýchleho a spravodlivého rozhodnutia, o to viac, keď sa jedná o posúdenie toho, či je potrebné uskutočniť výsluch maloletých opätovne. Ne/vykonanie opakovaného výsluchu maloletých je vecou rozhodnutia odvolacieho súdu. Podstatné v danej veci je, že odvolací súd pri svojom rozhodovaní zohľadnil výpoveď maloletých v konaní pred súdom prvej inštancie (pozri bod 27. rozhodnutia odvolacieho súdu) a využil v ich najlepšom záujme (II ÚS. 662/2014) zápisnicu o ich výsluchu, s ktorou bola mimo iného v zmysle obsahu dovolania, matka maloletých oboznámená. Podľa názoru dovolacieho súdu účel, resp. zmysel opätovne vypočuť maloleté sa v danom prípade vytráca aj s ohľadom na zložitosť právnej situácie, keď je nanajvýš otáznou racionálna schopnosť maloletých rozoznať rozdiel v zmene starostlivosti, ktorá je cieľom návrhu matky maloletých, a taktiež schopnosť maloletých rozoznať reálny dopad takejto zmeny v starostlivosti o nich. Uvedená námietka dovolateľky sa javí navyše ako účelová aj z dôvodu, že ne/vypočutie maloletých na odvolacom pojednávaní dňa 17. júna 2020 nenamietala ona sama, ani jej právna zástupkyňa.

18. Pokiaľ ide o tvrdenia dovolateľky, že samotným nevypočutím maloletých odvolacím súdom došlo k porušeniu „jej“ práv, je potrebné zdôrazniť, že z čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa, ako ani zo ZoR, či CMP, nevyplývajú v tomto smere pre dovolateľku žiadne práva, ide výlučne o práva dieťaťa, a preto aj prípadne porušenie citovaných ustanovení, či dohovoru (ktorým sa však dovolací súd nezaoberal), jej nemôže zakladať žiadnu ujmu, teda ani vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

19. V nadväznosti na námietky týkajúce sa ne/zopakovania dokazovania na pojednávaní, konkrétne podľa dovolateľky nedostatočne „iba prečítanie názvov listín (a to nielen listinných dôkazov, ale aj vyjadrení a iných podaní účastníkov a rozhodnutí súdov) a čísla listov spisu“, dovolací súd dáva do pozornosti znenie § 204 CSP za bodkočiarkou, ktoré reflektuje na hospodárnosť súdneho konania, a v prípade ak ide o listiny, ktorých odpis bol stranám sporu v priebehu konania doručený, a ak listina alebo jej obsah neboli protistranou spochybnené, nie je potrebné listiny prečítať alebo oznamovať ich obsah. Ide o podmienky, ktoré musia byť splnené kumulatívne. Jednak musí byť odpis listiny strane sporu v priebehu konania doručený a zároveň strana, ktorá listinu nepredložila, listinu alebo jej obsah nespochybnila. Ak tak zo zákona nevyplýva výslovne, ide nielen o spochybnenie pravosti, ale aj správnosti listiny. V prípade splnenia oboch podmienok postačí na takú listinu len odkázať. Samozrejme ani v tomto prípade nie sú strany pripravené o právo sa k listine vyjadriť. (pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK, str. č. 753).

19.1. V danom prípade obsah dovolania a ani spisu neindikuje, že by došlo k naplneniu potreby vykonať dokazovanie listín ich prečítaním a oboznamovaním ich obsahu v zmysle vyššie uvedeného, nedošlo tak k vadám v procese doručovania listinných dokumentov a ani k spochybňovaniu jednotlivých listinných dokumentov, čo v konečnom dôsledku deklaruje aj skutočnosť, že takýchto väd konania sa dovolateľka v dovolaní, napokon ani v odvolacom konaní, nedovoľovala.

20. Predmetná argumentácia dovolateľky sa týkala správnosti postupu súdov v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie, k čomu dovolací súd pripomína, že už podľa predchádzajúcej úpravy dospel k záveru, že dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (zakladajúcim prípustnosť dovolania) nebolo nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu ani po novej právnej úprave civilného sporového konania, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nedostatočné zistenie skutočného (skutkového) stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu. Pri posudzovaní ústavnosti tohto právneho názoru nedospel ústavný súd (II. ÚS 465/2017) k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti. Rovnako prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nezakladá ani to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočívalo na nesprávnych právnych záveroch, t. j. nesprávnom právnom posúdení veci (porovnaj judikáty R 54/2012 a R 24/2017).

21. Dovolateľka tiež namietala porušenie jej práv v zmysle § 182 CSP postupom odvolacieho súdu tým, že jej „nebolo umožnené právo záverečnej reči“.

21.1. Podľa § 182 CSP (§ 156 až § 264 CSP upravujú konanie v prvej inštancii) ak súd pojednávanie neodročí, pred jeho skončením vyzve strany, aby zhrnuli svoje návrhy a vyjadrili sa k dokazovaniu a k právnej stránke veci. (...) Z citovaného zákonného ustanovenia vyplýva jednak procesná povinnosť súdu vyzvať strany na zhrnutie ich návrhov a vyjadriť sa k dokazovaniu i právnej stránke veci, jednak tomu zodpovedajúce procesné oprávnenie strany na „záverečnú reč“. V nej môžu strany (ich zástupcovia) zhrnúť svoje návrhy, vyjadriť svoj návrh na vykonané dokazovanie z hľadiska jeho úplnosti, zákonnosti a hodnotenia jednotlivých dôkazov. Vyjadriť sa môžu tak k skutkovej, ako aj právnej stránke veci. Takéto zhrnutie a vyjadrenie nemusí predniesť osobne strana sporu, môže ho za ňu predniesť jej zástupca. Podstatný obsah tohto zhrnutia a vyjadrenia treba uviesť do zápisnice o pojednávaní. Záverečným zhrnutím a vyjadrením nie je len ten procesný úkon strany (jej zástupcu), ktorý je takto označený aj formálne, je ním i bez tohto formálneho označenia aj iný, na záver pojednávania urobený procesný úkon strany (jej zástupcu), ktorým zhrňuje svoje návrhy, vyjadruje sa k dokazovaniu a k právnej stránke veci. (viď napr. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo 411/2013, 2Cdo 49/2019).

21.2. Podľa komentára k § 182 CSP „napriek zneniu § 378 ods. 1 CSP o primeranom použití ustanovení o konaní pred súdom prvej inštancie na odvolacie konanie, sa § 182 CSP na pojednávanie odvolacieho súdu neaplikuje. Odvolací súd sa v prípade pojednávania spravuje osobitným ustanovením § 385 ods. 2 CSP, podľa ktorého podá predseda alebo poverený člen senátu na jeho začiatku správu o doterajšom priebehu konania, následne sa vyjadria strany a iné subjekty konania a prednesú svoje návrhy. Ak odvolací súd opakuje alebo doplní dokazovanie podľa § 384 CSP, umožní stranám na záver pojednávania vyjadriť sa k vykonanému dokazovaniu a k právnej stránke vecí“ (pozri Števcík M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK, str. č. 678).

21.3. V danom prípade odvolací súd rozhodoval vo veci na pojednávaní dňa 17. júna 2020 okrem iných za prítomnosti otca maloletých, ako aj matky maloletých spolu s právnou zástupkyňou. Obsah úradného záznamu z pojednávania (č. l. 267 a nasl. spisu) spolu s prepisom pojednávania (č. l. 348 a nasl. spisu) na odvolacom súde nesvedčí o tom, že by súd nerešpektoval § 182 CSP, i keď formálny úkon zo strany súdu - výzva súdu na „záverečné reči“ *expresis verbis* (doslovne) v prepise z pojednávania obsiahnutý priamo nie je, avšak výzva na vyjadrenie bola voči účastníkom konania prezentovaná predsedníčkou pojednávajúceho senátu (č. l. 361 spisu), pričom je potrebné poznamenať, že návrhy na doplnenie zápisnice, ani námietky proti jej zneniu matka maloletých, ani jej splnomocnená zástupkyňa nevzniesli,

pričom uvedené platí aj vo vzťahu k námietkam ohľadom vedenia pojednávania a jeho dôstojnosti.

21.4. Vzhľadom na vyššie uvedené, aj za predpokladu prípustnosti aplikácie § 182 CSP na odvolacie konanie, si odvolací súd splnil svoju povinnosť a účastníkom konania vytvoril priestor na vyjadrenie sa k jednotlivým dôkazom, dokazovaniu, právnenému posúdeniu, ako aj možnosť uviesť „záverečnú reč“, neopodstatnená je preto námietka dovolateľky, že postupom odvolacieho súdu došlo k zásahu do jej procesných práv.

22. Na podklade vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie matky nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné.

23. Dovolaťka vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

24. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

24.1. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková), ktorá musí mať zreteľné charakteristické znaky. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj napríklad 1 Cdo 126/2017, 2 Cdo 225/2016, 3 Cdo 235/2016, 4 Cdo 89/2017, 5 Cdo 12/2017, 7 Cdo 20/2017, 8 Cdo 73/2017).

24.2. Ak dovolací súd má riešiť právnu otázku, ktorou sa dovolací súd ešte nezaoberal (§ 421 ods.1 písm. b/ CSP), tak v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení je povinnosťou dovolateľa ako procesnej strany a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom, uviesť ako ju riešil odvolací súd a b/ uviesť ako mala byť táto otázka správne riešená (viď uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/146/2017 z 22. februára 2018).

25. Pred posúdením samotného „vyriešenia právnej otázky“ (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP) dovolací súd opakovaně uvádza, že správnosť súdmi riešených skutkových otázok nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritórnemu prieskumu, lebo dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP); skutková okolnosť (t. j. skutková otázka, resp. riešenie skutkovej otázky) z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je irelevantná.

25.1. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, jej aplikácie na podklade skutkových zistení (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 218/2017, sp. zn. 3 Cdo 150/2017, 4 Cdo 7/2018, 4 Cdo 32/2018, 7 Cdo 99/2018).

26. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. V prípade absencie náležitého vymedzenia právnej otázky najvyšší súd nemôže pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili/neriešili prvoinštančný a odvolací súd.

27. Dovolateľka vymedzila právne otázky zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP takto: 1. „či je možné nariadiť striedavú osobnú starostlivosť oboch rodičov o maloleté dieťa iba za situácie ak niektorý rodič (a to ten, ktorý mal dieťa doteraz zverené do výlučnej starostlivosti) takúto starostlivosť a priori neodmieta. Inými slovami, či nesúhlas jedného z rodičov maloletého dieťaťa (a to toho, ktorý mal dieťa doteraz zverené do výlučnej starostlivosti) s nariadením striedavej osobnej starostlivosti spôsobuje, že takáto starostlivosť by nesledovala najlepší záujem dieťaťa.“ 2. „či vzájomná antipatia rodičov predstavuje prekážku nariadenia striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov o maloleté dieťa“

28. Podľa § 24 ods. 2 a 4 ZoR ak sú obidvaja rodičia spôsobilí dieťa vychovávať a ak majú o osobnú starostlivosť o dieťa obidvaja rodičia záujem, tak súd môže zveriť dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, ak je to v záujme dieťaťa a ak budú takto lepšie zaistené potreby dieťaťa. Ak so striedavou osobnou starostlivosťou súhlasí aspoň jeden z rodičov dieťaťa, tak súd musí skúmať, či bude striedavá osobná starostlivosť v záujme dieťaťa. Súd pri rozhodovaní o výkone rodičovských práv a povinností alebo pri schvaľovaní dohody rodičov rešpektuje právo maloletého dieťaťa na zachovanie jeho vzťahu k obidvom rodičom a vždy prihliadne na záujem maloletého dieťaťa, najmä na jeho citové väzby, vývinové potreby, stabilitu budúceho výchovného prostredia a ku schopnosti rodiča dohodnúť sa na výchove a starostlivosti o dieťa s druhým rodičom. Súd dbá, aby bolo rešpektované právo dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany obidvoch rodičov a aby bolo rešpektované právo dieťaťa na udržovanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvomi rodičmi.

28.1. Z citovaného ustanovenia ZoR vyplýva, že za predpokladu, že obaja rodičia sú spôsobilí vychovávať maloleté dieťa a majú záujem o jeho osobnú starostlivosť, môže súd zveriť maloleté dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov len v tom prípade, ak zistí, že takáto forma osobnej starostlivosti je v záujme dieťaťa a zároveň, že takto budú lepšie zaistené potreby dieťaťa. Záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri posudzovaní, čo je najlepším záujmom maloletého dieťaťa, súd musí zohľadniť všetky relevantné skutočnosti a okolnosti tak, aby bolo zabezpečené morálne a materiálne blaho (dobro) dieťaťa a chránené jeho práva a oprávnené záujmy (porov. čl. 5 ZoR). Z uvedeného vyplýva, že pojem najlepší záujem dieťaťa je veľmi pružný a musí byť skúmaný individuálne, vždy v konkrétnej situácii, musí vychádzať zo zistených okolností a musí sa uskutočniť tak, aby sa v plnej miere rešpektovali všetky ústavou a medzinárodnými dokumentmi zakotvené práva maloletého dieťaťa.

29. K vyššie uvedenému vo väzbe na dovolateľkou nastolené otázky (body 3. a 27. tohto rozhodnutia) dovolací súd akcentuje, že vyhodnotenie názorov jednotlivých rodičov (súhlas, nesúhlas so striedavou starostlivosťou), vzťahov medzi rodičmi (antipatie, nepriateľského nastavenia, či nedostatku riadnej komunikácie medzi rodičmi) a ich vplyv na záujem maloletých a v konečnom dôsledku ne/nariadenie striedavej osobnej starostlivosti je vždy výsledkom posúdenia vysoko individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Každé jedno rozhodnutie týkajúce sa starostlivosti a úpravy styku maloletých s konkrétnymi blízkymi osobami a vyhodnotenie súvisiacich okolností je založené na riešení čisto individuálnych otázok, ktoré nemôže byť považované za pravidlo pre iné prípady (por. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 87/2017, 2 Cdo 98/2021, 4 Cdo 6/2021). Pokiaľ účelom ustanovenia § 421 ods. 1 CSP zo širších hľadísk je tiež to, aby sa vyriešením niektorej právnej otázky vytvorila alebo ustálila rozhodovacia prax dovolacieho súdu, je namieste konštatovanie, že v takejto individuálnej otázke (akou je posúdenie vzťahov medzi rodičmi a ich názorov, či už kladných alebo záporných k nariadeniu striedavej starostlivosti o maloleté) sa teda ani nemôže vytvoriť ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu.

29.1. Osobitne otázka antipatie rodičov a ich nepriateľského nastavenia, ktorá ovplyvňuje aj kvalitu vzájomnej komunikácie medzi rodičmi, je síce otázkou, od ktorej závisí rozhodnutie súdu, či maloleté dieťa zverí do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov alebo do výlučnej osobnej starostlivosti jedného z nich, pretože zverenie maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov predpokladá zo strany rodičov predovšetkým toleranciu, spoločnú vôľu a schopnosť spolu komunikovať a spolupracovať a najmä nezapájať dieťa do vzájomných problémov, avšak ide len o jednu z množstva

ďalších relevantných otázok, ktoré pri tomto posúdení súd musí zvažovať. Z uvedeného teda vyplýva, že záujem maloletého dieťaťa a lepšie zabezpečenie jeho potrieb musí súd zisťovať a posudzovať komplexne, a nie izolovanie v nadväznosti na jednu čiastkovú otázku - v danom prípade otázku antipatie, či nepriateľského nastavenia rodičov maloletých detí.

30. Z obsahu spisu v prejednávanej veci nevyplýva, že by odvolací súd postupoval v rozpore s vyššie uvádzanými postupmi a zákonnými ustanoveniami. Naopak obsah spisu svedčí, že odvolací súd veľmi citlivo a starostlivo zvažoval rozhodnutie v tejto veci, keď po vykonanom dokazovaní na nariadenom pojednávaní a dôslednom zhodnotení osobnostných predpokladov rodičov vychovávať maloleté deti, najmä s ohľadom na ich citové väzby, vývinové potreby, stabilitu budúceho výchovného prostredia, ako aj s rešpektom na názor maloletých detí a ich vôľu byť rovnocenný čas s oboma rodičmi, tiež na schopnosť rodiča dohodnúť sa na výchove a starostlivosti o deti s druhým rodičom, dospel k záveru ponechať maloleté deti zverené v osobnej starostlivosti otca (pozri bližšie body 26. a 27. rozsudku odvolacieho súdu), ktorý zároveň uznáva úlohu a dôležitosť druhého rodiča (matky) v živote maloletých detí a uzavrel, že v danom prípade nie sú splnené podmienky pre zverenie maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti, preto návrh matky zamietol a súčasne rozšíril styk matky s deťmi v súlade s ich názorom.

31. Dovolací súd po preskúmaní spisu dospel k záveru, že matkou namietané nesprávne právne posúdenie odvolacím súdom pretavené do vyššie uvedených otázok nespĺňa kritériá vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle ustanovení § 431 až § 435 CSP, z dôvodu, že dovolanie nie je prostriedkom určeným na revíziu skutkových zistení, ani na prehodnotenie vykonaných dôkazov. Totiž (1) posúdenie konkrétnych skutkových okolností týkajúcich sa v danej veci posúdenia ne/súhlasu (postoj/názor) jedného z rodičov na nariadenie striedavej osobnej starostlivosti o maloleté, (2) vyhodnotenie toho, či takýto „názor“ jedného z rodičov má vplyv na najlepší záujem maloletých, (3) či vzťah rodičov (jeho charakter) predstavuje prekážku nariadenia striedavej osobnej starostlivosti - sa týka hodnotenia konkrétnych skutkových zistení v procese dokazovania.

32. So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd dovolanie matky v časti, v ktorej namietala vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ CSP odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c/ CSP a v časti, v ktorej namietala nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP odmietol podľa § 447 písm. f/ CSP ako neodôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

33. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 52 CMP v spojení s § 453 ods. 1 CSP tak, že žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na ich náhradu.

34. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.